

Under Titlen *Soranske Studier I—II* (Kbhvn. 1928—29) har Olaf Carlsen samlet en Række Artikler og Afhandlinger om Forhold og Personligheder vedrørende Sorø Akademi i det 19. Aarhundrede. Første Bind gør unægtelig et noget splittet og paa sine Steder spinkelt Indtryk, men meddeler dog en Del interessante Oplysninger om Gehejmeraad Johan v. Bülow's Donationer til Akademiet samt om C. F. Wegeners Erhvervelse af den filosofiske Doktorgrad 1836 og af det historiske Lektorat i Sorø 1837. Betydeligere er andet Bind, der skildrer Historieundervisningens Historie i Sorø i første Halvdel af forrige Aarhundrede. Man faar en god Redegørelse for Tidens bærende pædagogiske Ideer paa dette Omraade og deres Virkeliggørelse i det praktiske Liv, for de forskellige Lærebøgers Mangler og Fortrin og for Samarbejdet og Brydningen mellem de stærkt forskelligartede Personligheder, der virkede som Lærere i Historie i Sorø. Herigennem er det lykkedes Forf. at give en Række Bidrag til en fyldigere Forstaaelse af Mænd som H. F. J. Estrup, J. B. Daugaard og C. F. Wegener. Ikke mindst om den sidste er der fremdraget adskillige værdifulde Træk. Foruden paa en god og omfattende Litteraturbenyttelse bygger Forf. især paa det rige Materiale, han har fundet i Universitets- og Skoledirektionens Arkiv. Ikke sjældent kunde man dog have ønsket, at han havde erstattet de ordrette Aftryk af lange officielle Aktstykker med refererende Gengivelser, og nu og da havde det været ønskeligt, om der var blevet anvendt noget større Omhu paa de aftrykte Tekster. *Bjørn Kornerup.*

Rudolf Bülcck: *Das schleswig-holsteinische Zeitungswesen von den Anfängen bis zum Jahre 1789* (Kiel 1928) er et flittigt og grundigt Arbejde, der danner det slesvig-holstenske Sidestykke til Stolpes »Dagspressen i Danmark«; Undersøgelserne hviler paa et omfattende Studiemateriale fra nordtyske og danske Biblioteker og Arkiver, og Fremstillingen af Bladenes Historie er stadig ledsaget af Indholdskarakteristiker. En Sammenligning med Stolpe viser, at det biografiske er trængt mere i Baggrunden, og at Flyvebladslitteraturen helt er skudt ud, hvortil der intet er at indvende. Ligesom hos Stolpe er de skrevne Aviser behandlet jævnsides med de trykte, og de to sidste Kapitler behandler henholdsvis Tidsskrifterne og de moralske Ugeskrifter.

Der er her lagt en solid Grundvold, hvorpaa Fremstillingen kan føres videre til den nationale Rejsnings Tid, som for dansk Historie naturligvis vil være den interessanteste Periode. Man maa derfor oprigtigt haabe paa en Fortsættelse af Værket, selvom

nogle enkelte, ikke helt uangribelige Bemærkninger i nærværende Bind (f. Eks. S. 9 og 103) om Spørgsmaalet Dansk-Tysk kunde efterlade nogen Tvivl om, at Forfatteren vil være istand til at behandle Nationalitetskampen i Pressen med tilstrækkelig overlegen Objektivitet.

R. Paulli.

I de sidste par år er der fra tysk side fremkommet to mindre arbejder, der har taget deres emne fra danskhedens stilling i Flensborg by i tiden før 1864. Det første er professor, dr. F. Graefs i 1926 udgivne *Geschichte der Heiligen Geistkirche und der dänischen Gemeinde in Flensburg*. Denne historie, skriver dr. Graef, fører ind på et meget omstridt område: »Fördern kann hier nur ruhige Sachlichkeit«. Dr. Graefs skildring opfylder på en smuk måde det mål, som han her har sat, og det er med megen tilfredsstillelse, man læser skriftet. For tiden til 1848 bygger det på selvstændige studier, medens den følgende oversigt til 1864, som han selv meddeler i forordet, er givet i tilslutning til min disputats »Den danske sprogordning i Slesvig«. Dr. Graefs skrift er udstyret med smukke pennetegninger.

»Den rolige saglighed« er der derimod ikke for meget af i Elisabeth Kardels i dette år udkomne *Die Stadt Flensburg und die politischen und nationalen Zeitströmungen um die Mitte des 19. Jahrhunderts*. Skriftet, for hvilket frk. Kardel har erhvervet sig den tyske doktorgrad, angiver sig som opstået under prof. Scheels vejledning. Det er udgivet som nr. 2 af »Schriften der Gesellschaft für Flensburger Stadtgeschichte« — nr. 1 var en skildring af Flensborgs byarkiv ved dr. Graef i 1928 — og det har fået understøttelse af det slesvig-holstenske universitets-selskab. Disse forskellige forhold ved dets fremkomst gør, at jeg her skal knytte et par bemærkninger til det, endskønt det både er aldeles ufyldstgørende i videnskabelig henseende og i tonen er ganske beskæmmende for forfatteren.

Dr. Kardels arbejde omhandler tiden fra omkring 1840 til 1864, men den største part optager tiden efter marts 1848. Af utrykt materiale er brugt Flensborg byarkiv, det preussiske medlem af bestyrelseskommissionen, grev Eulenburgs indberetninger til Berlin samt slesvigsk ministeriums arkivalier. Der er således i bogen nedlagt et arbejde, som var anerkendelse værd, blot det havde sat antagelige frugter. Dette er desværre ikke tilfældet. Fremstillingen er helt ubehjælpelig og ulogisk, og kapitelinddelingen ofte helt hen i vejret. Frk. K. savner blik for de ejendommelige flensborgske forhold, og en ejderdansker og